

SZTÁLIN ÉS TROCKIJ.

SZTÁLIN és Trockij viaskodásáról már régebben érkeztek hírek; a Szovjet-Unió területéről, igazi érdeklődést azonban most keltett az ügy, amikor a legújabb hírek szerint Trockijt és párthíveit száműzetésbe küldték s minden tevékenységtől elzárták a szovjetek életében. A világ sajtója általában a szovjeturalom belső válságát látta az ügyben, sőt sokan az orosz thermidor beköszöntésének fogták fel Trockijnak és társainak bukását. Az események jelentőségének helyes megítélése végett szükséges elsősorban visszamennünk a bolsevizmus bölcsőjéhez.

Mikor Lenin 1917-ben összeválogatta a forradalom vezérkarát, megnyerte magának a georgiai Sztálint, igazi nevén Dzsugasvilli-t is, aki akkor a bolsevista és a szociáldemokrata pártirányzat közt viszonylagosan független álláspontot foglalt el, mint parasztvezér. Hideg, szűkszavú, rejtelmes egyéniség, aki nem szívesen árulja el gondolatait, de érdemei a forradalmi szellem terjesztésében kétségen kívül voltak. Lenin mellett ő volt egyedül nem zsidó a kommunistapárt vezetőségében. A vezérkar többi tagjai egy régen fennálló zsidó szövetség soraiból kerültek ki. Lenin ennek a forradalmi szövetségnek tagjai között készen és összegyűjtve kapta a lázadás kipróbált szakértőit s így nem csoda, hogy a megalakult szovjeturalom főállásai e szövetség tagjainak jutottak. 1919-ben az 508 népbiztos, kormányzó-sági főnök és követ közt mindössze 18 orosz volt, mintegy 80 különféle egyéb (cserkesz, litván, magyar stb.) nemzetiségű mellett azonban több mint 400 tartozott a korábbi, faji alapon szervezkedett szövetséghez Trockijjal és társaival az élen.

Ez az arány később némileg megváltozott ugyan, azonban Lenin nem volt hálátlan zsidó munkatársai iránt s a fontos állások túlnyomó nagy számát meghagyta birtokukban. Ám az az előnyös helyzet, amelyet a zsidók a szovjeturalom szervezeteiben elfoglallak, bizonyos különleges öntudatosságot és uralmi gőgöt fejlesztett ki bennük, a zsákmánynak értékesebb részét maguknak foglalták le, a forradalom autochton segédcapatainak csak a maradék jutott, azonkívül nem nagyon titkolták, hogy a tősgyökeres oroszokat nem tartják eléggé képzeteknek és értelmeseeknek; ez viszont azzal az eredménnyel járt, hogy fokról-fokra szakadék keletkezett a forradalom eredeti vezérkara, pontosabban a zsidó szövetség volt tagjai és a forradalom többi szerepvivője között.

Túlzás lenne azonban azt mondani, hogy a mai szovjeturalom antiszemita; ennek lehetősége a jövőben nincs éppen kizárva, azon-

bán Trockijnak és híveinek bukása, bármennyire tünetszerűnek tartásuk is, igazi jelentőségében más okokra vezethető vissza. Fenn kell tartanunk ezt az álláspontunkat még akkor is, ha igaznak fogadjuk el a Daily Mail 1924 február elsején megjelent számában Sir Percival Philipps ama tudósítását, hogy Lenin utolsó napjaiban átkozta a zsidókat és Oroszország sorsáért aggódott.

Mindenekelőtt hangoztatnunk kell, hogy a bolsevizmus programja nem politikai tanítás. Az a program, amely a keresztény civilizáció minden eredményének elpusztítását hirdeti, amely ki akarja irtani a nemzeti hagyományokat és a haza eszméjét, amely lázadást hirdet és polgárháborút, amely arra hívja fel az egyes államok polgárait, hogy vessék meg hazájuk törvényeit és kémkedjenek a szovjeturalom javára: ez a program nem politikai tanítás, hanem bűncselekmény, a szó erkölcsi és büntetőjogi értelmében. Nehéz tehát nekünk, akik az orosz szovjeturalom ezen, minden etikumtól diametrálisan különböző voltával tisztában vagyunk, s akik e moderm államban, minden egoizmusa mellett, mégis csak feltételezünk egy etikai tény, mondom, nehéz nekünk a szovjetállam belső politikai mozgalmait nem tisztán büntetőjogi terminológiával — mint ez erkölcsileg helyes volna, — hanem európai államok tényeinek megbeszélésénél szokásos politikai kategóriák alkalmazásával jellemeznünk.

Mindazonáltal a szovjeturalom tény. Nem lehetünk tehát felmentve attól, hogy mélyebben belevilágítsunk abba a kérdésbe: csakugyan elvi és meggyőződésbeli ellentétekből kirobbant küzdelem lezárása-e az egykor hatalmas szovjetvezérek száműzetése?

A MOSZKVÁBAN székelő III. (kommunista) internacionále magát a világ egyetlen kommunista pártjának nevezi. Az egyes országok kommunista pártjai a III. internacionálének alosztályai (szekciói). Az orosz birodalom kommunista pártja az 1925-i adatokat feltüntető bolsevik kimutatás szerint pontosan 502.313 tagot számlált.¹ Ez a párt tartja kezében a 140 milliós lakosságú Oroszországban a hatalmat, mert hiszen az úgynevezett kormány e pártnak egyszerű függvénye.

Mikor tehát a vörös hadsereg volt generalisszimuszai Trockij-Bronsteinon kívül Zinovjev-Apfelbaumot, a III. internacionále volt elnökét, Kamenev-Rosenfeldet és Rakovszkit, a volt szovjetköveteket, Radék-Sobelsohnt, a propagandaügyek nagyhatalmú intézőjét mintegy hűz más fontos szerepet játszó, egykor Lenin szökébb vezérkarához tartozó ösbolsevistával együtt Szibériába száműzték vagy távoleső vidékek ipartelepeire kényszermunkára beljebbezték, ez nemcsak a pártból való kizárást, nemcsak a cári palotában bitorolt lakosztályok, a különvonatok és az autók elvesztését, a nagyköveti estélyeken és más fényűző lakomákon való részvételtől elzárást, nemcsak a hatalomból való kizárást jelentette a száműzöttek számára, hanem jelentette a kiváltságos rendből a teljes politikai súlytalanság és jogtalanság állapotába való lezuhanást. A jövő könnyen megmutathatja, hogy ez az állapot jelentheti a legborzasztóbb nyomort és testi kínokat, sőt a

¹ Jahrbuch für Wirtschaft, Politik und Arbeiterbewegung 1925/26. Berlin.

halált is. Gondoljunk csak az orosz cár irkucki száműzetésére és a hasonló sorsra juttatott „bourgeois“ áldozatok sok százezreire. E sorstól annyival is inkább tartaniok kell Trockijnak és társainak, mert őket ellenforradalmároknak és a proletárdiktatúra árulóinak nyilvánította a kormány III. internacionále végrehajtó bizottsága, illetve maga a „szovjetkormány“. Kihirdették azt is, hogy mindazok, akik velük bárminő politikai összeköttetést létesítenek, ugyané sors osztályosai lesznek. Mindenkit sújthat tehát ez az excommunicatio maior, ez az interdictio aquae et ignis, aki velük szóba áll. Joffe, a bresztlitovszki szovjetküldött megérezte ezt s Trockijnak a pártból való kizáratása után nyomban, még a múlt év novemberében, golyót röpített elárvelt fejébe.

Mielőtt a hatalom birtokosai, Sztálin és társai, valamint az „ellenzéki“ Trockij és társai közt mintegy két éven át tartó ellenlábasság okait ismertetőnk, tekintsünk azokra az eseményekre, amelyek a döntést közvetlenül megelőzték.

A szovjet sajtója nagyon tartózkodóan és szűkszavúan kezelte ezt a pártválságot, mégis összeszedhetünk belőle néhány hírt az ellenzék kiáltványairól a szovjet tízéves fennállása megünneplésekor. Moszkvában, a Vörös-téren a kínai egyetem hallgatói tüntetést rendeztek Trockij és Zinovjev mellett. Ezek a kínaiak vörös zászlókat bontogattak ki a tüntetéskor ily feliratokkal: „Le a forradalom haszonélvezőivel! Éljenek az igazi leninisták, Trockij és Zinovjev!“ Az összes tüntetőket letartóztatták s nyomban felrakták a Szibériát átszelő vasútra, hogy Kínába fuvarozzák őket vissza. Moszkvában egyébként a nagy jubileumot maga Trockij használta fel arra, hogy az utcai tömegnek agitációs beszédeket mondjon, míg Szentpétervárt Zinovjev, Radek és Jevdokimov végezte ezt a feladatot. A cseka emberei természetesen nem voltak tétlenek, hogy a tüntetéseket, az utcai szónoklatokat és a tömegek másnemű befolyásolását megakadályozzák, az ellenzék azonban mégis módját ejtette annak, hogy kiáltványt terjesszen, amely vádbeszéd volt Sztálin ellen. Ezt a kiáltványt a bolsevista pártnak mintegy 3000 tagja írta alá, köztük volt a fentebb megnevezeteken kívül Preobrazsenszkij és Szerebrjakov, a bolsevista párt egykori két főtitkára is. Itt adjuk a kiáltvány érdekesebb sorait:

„A munkabér és a munkátalanság kérdése mindinkább elviselhetetlenebb jelleget ölt... Egy hamis politika megerősíti a proletárdiktatúra ellenségeit, a kulakokat, a nepmanokat és bürokratákat.¹ A munkabérek emelkedése megszűnt, sőt a munkások bizonyos csoportjainál sülyedő irányzatot vett. Ha a munkás lépést akar tartani a gazdasági élet és a technika fejlődésével, a Szovjet-Unióban is többet kell költenie és többet kell dolgoznia.

A munkátalanság nagyobb és nagyobb, nemcsak a faluról a városba tóduló elemek miatt, hanem magának az ipari proletárságnak törzsei

¹ Lenin 1921-ben visszaállította a szabad piacot. Ez az új gazdaságpolitika (nép) temelte ki általában a nepmant, a mindinkább meggazdagodó kistőkést és a kukkot, a falusi parasztok közül kibontakozó s mindinkább vagyonosodó vállalkozót és spekulánst.

közt is. Munka nélkül maradni: ez a veszedelem fenyegeti ma általában a munkásosztályt...

Így gyengül el a proletárdiktatúra saját osztályalapján... Egész politikánk a jobboldali irányzat súlya alatt nyög...

A rendelet, amely felfüggeszti az ellenzék vezéreinek politikai jogait, felhossa azt is, hogy nem mentek el a tízéves évforduló megünneplésekor Lenin mauzóleumába s nem ünnepeltek, nem vettek részt a párt kongresszusán, sem más bolsevista gyűlésen.¹

Az ellenzék vezéreinek a pártból való kiűzése után megindult a vadászat az ellenzékkel együttérzők kinyomozására; ennek eredményeként mintegy 3000 bolsevikitől kobozták el a párt tagsági jegyét.

A Szovjet-Unió bolsevista pártjainak központi bizottsága erre a párt szervezeteihez a következő közleményt küldte:²

„Az ellenzék teljes vereséget szenvedett a párt szervezeteiben. A párt a maga egészében az ellenzékkel megtagadott minden közösséget s azt, mint külön csoportosulást elszigetelte.

Elszigeteltségüket látva, az ellenzék vezetői új utat választottak. Elszakították az utolsó szálát is, amely őket a párthoz fűzte és a párttól idegen, non proletárerek segítségéhez folyamodtak. Trockijnak, Zinovjevnek és társainak szovjetellenes izgatásai Moszkva és Leningrád utcáin az októberi forradalom évfordulóján; a felsőbb technikai iskola előadótermeinek erőszakos elfoglalása pártellenes, nem engedélyezett gyűlés megtartása végett, különféle erőszakoskodásaik az illegális gyűléseiken megjelent párttagokkal szemben és egyéb más tényeik azt bizonyítják, hogy a pártban csatát veszelve, maguk köré akarják gyűjteni a munkásosztály ellenségeit és új szovjetellenes akciókat készítenek elő.

Minthogy az ellenzéknek s különösen vezetőinek ez a magatartása teljességgel megengedhetetlen és összeférhetetlen a párttagsággal, a központi bizottság szükségesnek látta az ellenzék pártellenes akcióinak kérdését a központi ellenőrző bizottság vizsgálatának alávetni.

A központi bizottság összehívta az összes pártszervezeteket s azoknak a leninista irány megtartása végett a következő utasításokat adta:

1. Erélyes rendszabályokat kell foganatba venni, hogy az ellenzék megnyilatkozásait a párton kívül lehetetlenné tegyék.

2. A párt összes tagjai, ha a párton kívül állókkal beszélnek, kötelesek a párt érdekeit megvédelmezni. Az ellenzék tagjainak a párt politikáját a népgyűléseken támadó magatartását haladéktalanul meg kell akadályozni.

3. Az ellenzék minden gyülekezése tilos s ha e tilalom hatályosságát biztosító intézkedések ellenére is összegyűlnének az ellenzék tagjai, a párt és a munkások erőszakkal oszlassák fel az ilyen gyülekezést.“

ÍME, ez lett a forradalmi pálya vége. „A forradalom díszei és büszkeségei“, Leninnel együtt a bolsevista rémuralom alapköveinek lerakói, a szovjeturalom olyan oszlopai, mint Belborodov, a cári család gyilkosa

¹ La Vogue Rouge. Nouvelle Serie. No. 13. 1927.

² Inprecor, 1927 nov. 27.

és Peters (Pettersson) a Kreml parancsnoka, ez a két „tschékiste de marque“, dicstelen módon hagyták el a pártot, majd végül kihallgatás, védekezés és fellebbezés nélkül egy ukázzal a szovjetparadicsom kiutasítottjaivá és száműzöttjeivé váltak.

A tények beszélnek annak is, aki az oroszországi viszonyokat csak igen kevésbé ismeri. Vájjon elhíhetné-e valaki, hogy Trockij és társai, annyi ártatlanul kiontott vér, annyi gyalázatosság bűnétől szennyesen megtagadták volna a forradalmi múltat s bűneiket megbánva, jobb belátás, a mérsékelttség, a „reálpolitika“ útjára akartak térni? Ha pedig ez valószínűtlen, hát Sztálin és társai lennének a reálpolitikusok, a jobb belátásra térők s ezért távolítják el az integer leninizmus harcosait? De hát Sztálin és Bucharin nem az imént jelentették-e ki, az ellenzéki mozgalom folyamán, nem is egy ízben a következőket:

„A kommunista intemacionále hadat üzen minden polgári befo-lyásnak a proletáriátusra. Hadat üzen a vallásnak; minden filozófiának, kivéve az integer marxismust; minden elvnek, amely a munka és tőke összhangját feltételezi; a szocialista oportunitizmusnak. Hirdeti mindenekelőtt az osztályok harcát életre-halálra!“

A III. intemacionále hivatalos lapjában, az Inprecor-ban olvassuk mindezt. S nem olvastuk-e a napokban azt is, hogy a vallásüldözés újból megindult, kémkedés, lázadás címén sorra tartóztatják le a papság tagjait s küldik őket örökös börtönbe vagy a halálba?

Következtethetnénk arra is, hogy a tízéves forradalmi évforduló valóban megérlelt oly helyzetet, amely minden „elvi ellentét“ nélkül is szükségessé tette a hatalmon, a véres koncokon való újabb osztozkodást. Eltolódások állhattak be ezen a téren egy évtized alatt, talán túlteng a bolsevista arisztokrácia s létszámcsökkentésre lett szükség?

Az ellenzéki mozgalomnak háttere s magyarázata szempontjából s annak megállapítása végett, hogy ez a mozgalom valóban ellenzék volt-e a bolsevizmus rettentő rendszerében, még néhány tényre kell rámutatnunk.

Az orosz államterület lakosságának mintegy 86%-a földműves. Maga ez a tény mutatja, hogy a szocialista állam még Marx elképzelése szerint is képtelenség ilyen viszonyok között. Lenin tehát azt a jelszót adta ki, hogy be kell tömni a paraszt száját, mert így nem fog beleharapni a Kremlbe. Ám ennek az lett a következménye, hogy a paraszt földöz jutott ugyan, de lassankint függedenítette magát az ipari proletáriátusra épített szovjet-rendszertől, mert a szocializált fejleden ipar nem tudta kielégíteni szükségleteit. így kifejlődött egy bizonyos falusi ipar, a parasztok egymás közt adtak-vettek, kereskedtek és fittyet hánytak a városi proletáriátusnak, amely azt képzelte, hogy a városban készült iparcikkekért a „szociális termelés“ diadalaként zsúfolt élelmi-szervonatok fognak befutni a városokba. A szovjet urai megkísérelték azt, hogy az ipar fejlesztésével megakadályozzák a parasztság teljes különválását az ipari proletáriátustól, ám . hiába pazarolták el milliárdokat iparfejlesztésre, a brutális zsarnokságban tartott munkásság munkakedve, valamint a kezdet kezdetén levő iparosodási folyamat semmiképpen sem kedvezett ennek a törekvésnek.

Ekkor mondta ki Trockij azt a jelszót, hogy a forradalom bizto-

sítván a paraszti anyagi helyzetét, megerősítette ellenségét. Ezen a helyzeten tehát változtatni kell. Ám Sztálin kijelentette, hogy a parasztság ellen támadó hadjáratot indítani nemcsak a polgárháború újabb fellángolását jelentené, hanem az iparfejlesztés eddigi eredményeinek megsemmisülését s a mezői és ipari termelvények eddig biztosított kicserélődésének megakasztását is. Oly következményekkel járna ez, amelyek közt egyszerűen le kellene mondani a szocializmusról. Lenin maga is azt hangoztatta, annak idején, hogy tíz- vagy húszévi békesség a paraszttal meghozza a szocialista állam végleges győzelmét és a világforradalmat.

A világforradalom, ez az a bolsevista dogma, amely minden kommunista megnyilatkozás refrainja. Trockij és társai a világforradalom szemszögéből nézve a parasztkérdést, azt hirdették, hogy a világforradalom kitörése és a „világszovjet“ megalakulása az az igazi orvosság, amely az igazi orosz osztálytalan proletárállam kialakulását meghozza, míg Sztálin és társai azon a nézeten vannak, hogy az orosz proletárállam végleges kialakulásától függ a világforradalom. Az egyik azt mondja, hogy az orosz szovjet proletársága elsorvad, ha megszilárdul a világkapitalizmus, a másik azt vallja, hogy a világforradalom csak az orosz proletariátus közreműködésével bontakozhat ki.

Bármily érdekes lenne ennél a leninista viaskodásnak részleteit is ismertetni, e helyütt meg kell elégednünk annak megállapításával, hogy az ellenzék is, a hatalom emberei is, alapítsák bár reményeiket a külföldi nemzetek proletárságára vagy a hazai proletárságra, azonos célt tartanak szemük előtt: a földkerekség szocializálását.

Lényegbe vágó tévedésekből vannak tehát azok, akik jobboldal és baloldal bolsevizmusáról beszélnek, akik Sztálint a reális társadalmi tényezők képviselőjének tartják, mintegy előfutáraként a polgári osztály földművelő államában egyedül elképzelhető uralmának, míg ezzel szemben Trockij az egységes proletárosztály fantomját képviselné. Nem, az orosz helyzet illetően megítélése részben optimizmus, részben tájékozatlanság. Ne is beszéljünk arról, hogy azok, akik az orosz szovjeturalom belső viszonyait ilyen tisztán politikai műszavakkal elemzik, sokszor nem mások, mint a bolsevista propaganda megfizetett ügyvivői. Ha ez az elvetemült uralom túri is az elpolgárosodó muzsikot, tajtékzó dühvei teszi ezt, követve Lenin tanácsát a parasztnak dobott csonokról abban a reményben, hogy így a paraszti túri fogja a vörös banditizmust. A szovjeturalom a falu érdekeit csak a bolsevizmus belső biztonsága szempontjából vizsgálja; a paraszti nem egyéb az ő szemében, mint az iparosított állam fogyasztója és a szocialista arisztokrácia kenyérdagasztója. Az a tisztán „ideológiai“ harc, amely az ellenzék és a hatalom emberei közt lefolyt, a bolsevizmus lényegét távolról sem érinti. Alattomos, hipokrita szólamáradatként jellemezhető tehát végső eredményében mind a sztálinizmus, mind a trockijizmus. Egyszerű taktikai kérdések vitáját jelzi a két irányzat a közös programmért, amely teljes szocializálás befelé és a világforradalom kifelé.

NEM LEHET tehát szó, sajnos, orosz thermidorról. Ennek lehetősége lehet közeli, lehet távoli, kirombanthatják teljes váratlan,

meglepetésszerű mozzanatok, emberek és események. Ha az ehhez vezető úton azonban valamely fejlődő folyamatot feltételezünk, ez nem lehet más, mint a muzsik gazdasági ereje és politikai érettsége közt az idők folyamán előálló egyensúly.¹

Mégis feltehetné valaki a kérdést, ha a lényegben ennyire egyetértenek a sztálinisták is, a trockijisták is, mi a magyarázata a durva és megsemmisítő elbánásnak, amelyben a közös célért küzdő, de alárendelt kérdésben kisebbségben maradt ellenzék részesült?

Nem nehéz erre felelni.

Sztálin és társai, a hatalom emberei, mint a demagógia művészei nagyon jól tudják, mily kevés szerepe van az észnek a forradalmi mozgalmakban s mekkora, döntő jelentősége van a szavaknak a tömegek szemében. Egy ellenzéknek, bármily ártatlan kérdésben támadja is a hatalmat, kiadott jelszavai a hatalom presztízsének lerombolására alkalmasak. Tisztában vannak azzal, s e tekintetben ösztönösen élesebben látnak, mint bármely polgári kormány, hogy a hatalom presztízse sokkal erősebb az anyagi erőknél. Ezt a presztízst, amelyet az ő szemükben a hatalmi állás megrendíthetlensége képvisel, a hóhérok és gyilkosok kormánya megvédi az elvtársakkal szemben is az ellenvélemény irgalmatlan elnyomásával, híven Caligula elvéhez: Oderint, dum metuant!

A szovjet diktátorai megszüntették a vitát, amelyet céltalannak és veszedelmesnek tartottak, mert ismerik az engedmények lélektanát, amely figyelmen kívül hagyása annyi kormány bukását pecsélte már meg.

Az OROSZ szovjet igazi ellenzéke, a becsület, a jog, törvényesség és politikai szabadság képviselői nem azok, akik olyan kérdésben térnek él a bolsevizmus vezérkarától, miként kell felforgatni a világot, miként kell az egyes államok alattvalóit hazaárulásra bírni, miként kell kifosztani és megrémíteni egész társadalmi osztályokat. Az igazi orosz ellenzék a rémület birodalmában a föld alatt bujkál s nem haliam a hangját. Csak néha-néha bukkan elő egy-egy titokban terjesztett röpirat, valami titkos nyomdából, mint legutóbb Moszkvában és Szentpéterváron. Ezekben a röpiratokban olvashatók a munkásosztályban valóban létező ellenzék követelései.² Halljuk csak, mit követel ez az ellenzék, amely már méltó erre a névre.

1. Szólásszabadság, sajtószabadság, vallásszabadság, a gyülekezés és egyesülés szabadsága.

2. A személyes szabadság sérthetlensége.

3. A halálbüntetés eltörlése.

4. A Cseka és a terror minden szervezetének feloszlata.

5. Bűnbocsánat minden politikai fogolynak és elítéltnak.

¹ Serge De Chessin: Le sebisme rouge. Revue des deux mondes. 1928 jan. 15. Ennek a véleménynek helyességét természetesen csak a jövő igazolhatja. A jelek egyelőre arra mutatnak ugyan, hogy a fejlődésnek ez a folyamata megindult, de hogy befejeződik-e s mikor, ez már egészen bizonytalan. Nagyon jogosult tehát az az álláspont is, amely nem belső erjedéstől várja az oroszországi bolsevizmus összeomlását, hanem az igazi békét elért és a bolsevista veszedelem tudatára ébredt Európának oly fellépésétől, amelynek jelszava: Carthaginem esse delendam!

² Le Figaro, 1928 jan. a.

6. A bolsevista párt és a III. internacionále tagjainak adott minden kiváltság megszüntetése.

7. A munkásszervezetek szabadságának helyreállítása.

8. A szovjetválasztások minden kényszer és nyomás nélkül való megejtése, egyenlő szavazati jog a parasztoknak, a munkásoknak, a hivatalnokoknak és a munkanélkül maradiaknak.

Ezzel az ellenzékkel azonban szemben áll a bolsevista bitorlók összeesküvésének minden árnyalata. Szemben áll, híven Lenin végrendeletéhez, mint egy „bloc monolithique“. A helyzet ma is ez s ezen Trockij és társainak bukása sem változtatott.

MISKOLCZY ÁGOST.